

מה שנתת לנו טובים ונעימים, גם המלכיות טובים לנו לנקותינו מעוננו, ומה שיראתי לאמר פן יבטלנו מהתורה אין דבר, שמחשבה טובה הב"ה מצרפה למעשה, לכן וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו, גם בצרתם ובגלותם שמן הראוי לקונן על צרתם לעולם ירננו, שלולא שישבתי בחשך לא היה אור לי, ותסך עלימו, ירצה, תגן בעדם שלא יוכלו להחטיאם המלכיות שישלטו בגופם ולא בנפשותם.

ואף גם זו מעכבות אותנו מעבוד עבודתך שלמה, ויעלצו בך אוהבי שמך, במה שאוהבים לעשות רצונך נחשב להם כאילו עשו, כי רחמנא לבא בעיז, שהרי כי אתה תברך צדיק, ירצה, גם הצדיק גמור אם אין אתה מברכו ועוזרו ללחום את מושל היצה"ר לא יוכל לנצח יצרו, כמו שאמר הכתוב (תהלים לו לב) צופה רשע לצדיק כו' ה' לא יעזבנו בידו, אם כן אתה תברך צדיק ה' כצנה רצון תעטרנו, אתה נעשה לו מגן וצנה ללחום עם היצה"ר, ואתה עתיד לעטרו כמו שאמרו רבותינו ז"ל צא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם, מהמצות שעשו, ואף אם לפי האמת לא עשה כלום כי אם אתה תברך צדיק ה' כצנה ומגן היית לו, אלא מה שתעטרנו הוא מן הרצון טוב, שהיה רצונו לעשות רצונך והכין את לבבו לעבדך מאותו הרצון תעטרנו, שהמעשה עצמו אתה עשית, כי הבא לטהר מסייעין אותו צ"ב, אם כן אם אנחנו בגלותנו זה רצוננו לעשות רצונך, גם אם שעבוד מלכיות עכו"ם מעכבת על ידינו אין בכך כלום, שמחשבה טובה הקב"ה

בפועל, גם אם אתה הצלתני מידם, תן עליהם אשם כאילו נשלמה עצתם, יפלו ממועצותיהם גם אם לא עשו מעשה, שמחשבה רעה שלהם מצטרפת למעשה פ"ה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל פ"ה בפסוק (ויקרא טז כב) ונשא השעיר עליו את כל עונותם וכו', שיתן הקב"ה על השעיר הוא עשו איש שעיר, את כל עונות תם פ"ה, על אשר בקש להדיחנו מעל התורה, גם אם עלה חרס בידו ולא יוכל לבטלנו מעבודתו יתברך, שהקב"ה ינחני במעגלי צדק למען שמו.

וכי תימא הרי זה עול בחוקו יתברך למה יצרף מחשבתו הרעה למעשה מה שאין כן לישראל פ"ה, לזה אמר ברוב פשעיהם הדיחמו כי מרו בך, ירצה, האדם נידון אחר רובו והם רובם פשעים, לכן גם אם לא עשו מעשה מצטרפת מחשבתם למעשה, שעל הסתם היו עושים כונתם אם לא שהקב"ה הצילנו, זהו שאמר ברוב פשעיהם הדיחמו כי מרו בך, ומסתמא היו גומרים עצתם רעה, לכן יפלו ממועצותיהם גם אם לא עשו מעשה, אם כן האשימם אלהים על עצתם אף אם לא עשוהו, לכן אני מתפלל אליך ה' נחני בצדקתך למען שוררי שרואים אותי בגן עדן והם בגהינם ויאמרו הללו עובדי ע"א וכו' והללו, ואינם יודעין שאני נשתעבדתי במלכיות והם גרמו לי שאחטא לך ונקיתי מעון על ידי המלכיות, עם כל זה הצילני מהחטא כדי שלא יהיה להם פתחון פה לקטרגני.

אמר עוד וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו. ירצה, מה שאמרו רבותינו ז"ל פ"ה כל

פ"ה. שוח"ט ה, ע"י לעיל דף קעג בד"ה ועוד.

צ. סנהדרין קו ע"ב.

צא. ברכות יז ע"א.

צב. שבת קד ע"א.

פ"ה. ירושלמי פאה פ"א סוף הלכה א, ע"י רש"י תבא כו ה,

תוס' קידושין לט ע"ב בד"ה מחשבה רעה.

פ"ה. ב"ר סה טו.

פ"ה. שנאמר (בראשית כה כז) ויעקב איש תם.

פ"ה. גמ' קידושין שם. ירושלמי פאה שם.

מצרפה למעשה, ויעלצו כך אוהבי שמך, אנו בגלותינו אוהבי שמך.

כן אתה ה' חוקר לב וידעת מה בלבי כל שכן בלשוני.

לכן אני מזמר גם על המלכיות שמנקות אותי מהעון, ומה שמעכבות אותי לעשות רצונך, הכונה רצויה ומצטרפת למעשה, ונחשב לי כאילו קיימתי כל המצות, אלא מה שאני מתחנן ואומר ה' נחני בצדקתך ואל תביאני לידי בטול מצוה או שיכריחוני על ככה לעבור על תורתך, הוא למען שוררי המביטים בי, ואם יראו בידי עון אשר חטא פערתי עלי בפיהם ויאמרו הללו עובדי ע"א והללו וכו', לכן הישר לפני דרכך שלא אחטא, כדי שתקפוץ פיה עולה ויראו שונאי ויבושו. נמצא שכל מה שנתת לנו טובים ונעימים, גם המלכיות טובות הנה לנקותנו מהעון, ותמיד נחלתי עדותך לעולם, גם בגלות אתה תנחני בצדקתך לנחול אותך ואת התורה.

ז

ואפ"ש לומר בפסוק (תהלים ה ב) אמרי האזינה ה' בינה הגיגי. במה שאמרו רבותינו ז"ל^{צג} שהמתפלל ביחיד יצד אין לו לומר בלשון לעז שאין מלאכי השרת נזקקין לו, אמר דוד בשם ישראל נא ה' אלהי אמרי האזינה ה' אם אני יודע לדבר אמרים נכחים, ואם לשוני לשון לעז בינה הגיגי דברי פי שאיני מדבר בלשון קודש, ולא מבעיא הגיגי אלא גם קול שועי שאני צועק לבד הושיעני ה' ואיני יודע לשאול מה שאני צריך, גם זה הקשיבה מלכי ואלהי יען כי אליך אתפלל ואיני מתפלל למלאך שאינם נזקקים לכל לשון אלא ללשון הקודש, לא

ואפ"ש לפרש עוד (תהלים ה) שאמר דוד על עצמו מזמור זה ביחוד, ופירוש הנחלות על שיש בידו שתי נחלות, שישמע אל תפלתו, הראשון נחלה מיהודה, דכתיב בו (דברים לג ז) שמע ה' קול יהודה, הרי נחלה לי פרטית מיהודה, ועוד נחלה כללית שתפלת ישראל נשמעת, דכתיב (בראשית כז כב) הקול קול יעקב^{צח}, גם (דברים כז ז) וישמע ה' את קולנו, זהו שאמר הנחלות, שיש בידו שתי נחלות לשמוע הקב"ה תפלתו.

ואמר אמרי האזינה ה' בינה הגיגי. ירצה, בהיות האדם ברוחה מתפלל תפלתו בישוב ויכול לכלכל דבריו במשפט ולסדר אמרים נכחים, אבל בעת צרתו מדבר דבריו סתומים ולא מפורשים, ולפעמים אומר בלשונו הפך רצונו מרוב צערו. כההוא גברא שהיה מבקש מאת ה' גשמים, וכן אמר בקול רם ועצר את השמים ולא יהיה מטר (דברים יא יז), ואתי מיטרא, שאלו לו מה תפלה זו שהתפללת, והשיב שכונתו לומר ועצר השמים מלשון מעצרה של בית הכד, שיעצור ויכבוש את השמים להוריד המטר, ונתקבלה תפלתו יען הקב"ה רואה ללבב. זהו שאמר בינה הגיגי, אף אם אמרי^{צט} שלא כסדרן ואדרבה אני אומר הפך רצוני, בינה הגיגי מה שאני מכוין בהם.

אמר עוד הקשיבה לקול שועי. גם אם יהיה עת צרה ואיני יכול לומר תפלה לשאול צרכי אלא אני צועק מתוך הצער,

^{צג} עיי"ש, ועי' שו"ע או"ח סי' קא ס"ד.
^{צח} צה. עי' גיטין נו ע"ב, הקול קול יעקב אין לך תפלה שמועלת שאין בה מזרעו של יעקב וכו', ועי' רש"י לעיל כ טז.

^{צד} צג. שבת יב ע"ב.
^{צד} צד. בגמ' שם, כל השואל צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי השרת נזקקין לו שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי, ועי' ברי"ף ברכות תחלת פ"ב שכתב לחלק בין יחיד לציבור